

Rutine for håndtering av gaver i tjenesten

Gjelder for alle ansatte og politisk ledelse ved Statsministerens kontor og for politisk ledelse i departementene

1. Bakgrunn, formål og virkeområde

Statsansatte, embetsmenn, regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere (heretter «ansatte og politisk ledelse»), skal som utgangspunkt ikke motta gaver eller andre fordeler i forbindelse med sitt arbeid. Med «gave» menes her alle slags ytelser og goder, som for eksempel tjenester, fysiske gaver, provisjon, rabatt, bonus og andre naturalytelser (for eksempel bevertning, gratis inngang til arrangementer e.l.).

Gaver tilbys i ulike situasjoner. Når regjeringsmedlemmer er på reise, ønsker for eksempel vertskapet enkelte ganger å gi en gave. Tilsvarende gjelder for andre i politisk ledelse og for ansatte som reiser sammen med regjeringsmedlemmer eller andre i politisk ledelse. Gaver tilbys også i andre situasjoner, for eksempel i forbindelse med foredrag, i møter, på seminarer mv. Enkelte gaver mottas også per post eller med bud til kontoret. Gaver kan tilbys fra privatpersoner, organisasjoner, virksomheter, myndigheter i andre land osv. Gaver tilbys direkte fra personer eller er tilgjengelig i kurslokaler o.l. («goodie-bags»).

Rutinene fastsatt her gjelder gaver *i tjenesten* og skal gi veiledning til vurdering og håndtering av tilbud om slike gaver. Gaver som ansatte eller politikere har mottatt *i en annen egenskap* enn som ansatt, statsminister, statssekretær eller politisk rådgiver, for eksempel som partileder/-medlem eller som privatperson, er ikke gaver *i tjenesten* og omfattes dermed ikke av rutinene. Rutinene gjelder gaver i tjenesten *fra tredjeparter*, altså ikke gaver fra arbeidsgiver til egne ansatte. For politisk ledelse betyr «gaver fra arbeidsgiver» både gaver fra Statsministerens kontor, som ivaretar arbeidsgiverfunksjonen for politisk ledelse, og fra eget departement. Gaver fra arbeidsgiver til ansatte er ved Statsministerens kontor regulert i en egen rutine.

Den enkelte ansatte og politiker har selv ansvaret for å gjøre seg kjent med og å overholde det til enhver tid gjeldende regelverk om gaver, herunder forbudet mot å motta gaver i tjenesten (se punkt 2.1) og skatteplikt (se punkt 2.2 og 3.9). Disse rutinene har som formål å bidra til at ansatte og politisk ledelse ved Statsministerens kontor og politisk ledelse i departementene kjenner og forstår relevant regelverk. Rutinene skal også tilrettelegge for at det kan praktiseres åpenhet om håndtering av gaver. Rutiner for registrering (se punkt 3.5) skal i tillegg sikre oversikt over opplysninger som Statsministerens kontor kan måtte innrapportere til skattemyndighetene.

Spørsmål om denne rutinen kan rettes til ekspedisjonssjef i Administrativ- og konstitusjonell avdeling ved Statsministerens kontor.

2. Rettslige utgangspunkter

2.1 Statsansatteloven mv.

Ansatte i staten skal som utgangspunkt ikke motta gaver eller andre fordeler i forbindelse med sitt arbeid, jf. statsansatteloven § 39 første ledd, som sier:

«Ingen statsansatte eller embetsmenn må for seg eller andre motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til, eller som er ment, å påvirke vedkommendes handlinger, eller som er forbudt å motta etter bestemmelser i reglement eller instruks fra virksomheten».

Bestemmelsen i statsansatteloven § 39 gjelder tilsvarende for regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere, jf. Reglement om arbeidsvilkår for departementenes politiske ledelse § 13. Bestemmelsen har som formål å sikre tilliten til at forvaltningen treffer avgjørelser uten å ta utenforliggende og usaklige hensyn. Mottak av gaver kan være egnet til å svekke tilliten til forvaltningens uavhengighet og kan skape inntrykk av at avgjørelser påvirkes av fordeler som disse mottar.

Statsansatte og politisk ledelse skal altså ikke motta gaver i forbindelse med sitt arbeid, som er *egnet til eller som er ment å påvirke vedkommendes handlinger*, eller som er *forbudt å motta etter bestemmelser i reglement eller instruks fra virksomheten*. Forbudet gjelder for mottak av gaver både til seg selv og til andre, for eksempel til egen familie. Forbudet innebærer en plikt til å avslå gaver som er i strid med statsansatteloven § 39. Vurderingen av om en gave er egnet til eller har til hensikt å påvirke en ansatt eller politiker, må gjøres konkret i hvert enkelt tilfelle (se nærmere om dette i punkt 3.1).

Mottak av gaver kan også bli ansett som korrupsjon eller påvirkningshandel, jf. straffeloven §§ 387-389. Mottak av gave kan videre utgjøre et «særegent forhold» som kan være egnet til å svekke tilliten til upartiskhet, og dermed medføre inhabilitet, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd. Det redegjøres ikke nærmere for disse bestemmelsene her.

2.2 Skatteplikt og gaveforbud er to ulike spørsmål

Alle økonomiske fordeler som mottas i arbeidsforhold, herunder gaver, er i utgangspunktet skattepliktige. Det finnes imidlertid enkelte unntak fra skatteplikten, blant annet for gaver som mottas i løpet av ett år som samlet sett har en verdi som ikke overstiger den til enhver tid gjeldene grensen i Skatte-ABC (nærmere om dette i punkt 3.7 «Er gaven skattepliktig?»). Under redegjøres det kort for viktigheten av å skille klart mellom skatteplikten og gaveforbudet i statsansatteloven.

I skatteøyemed opereres det med *beløpsgrenser*. I vurderingen av om en gave omfattes av forbudet i statsansatteloven § 39 er imidlertid gavens verdi bare ett av flere momenter

som inngår i en skjønnsmessig vurdering av om en gave er tillatt (se punkt 3.1). Et gavetilbud kan være akseptabelt i én situasjon, som for eksempel en oppmerksomhetsgave etter et foredrag, men uakseptabelt i en annen. Det er derfor ikke mulig å fastsette en beløpsgrense for vurderingen av hvilke gaver som omfattes av forbudet i statsansatteloven § 39.

At man i skatteøyemed opererer med beløpsgrenser, men at gavens verdi bare er ett av flere hensyn som inngår i vurderingen av forbudet i statsansatteloven § 39, henger sammen med at hensynene bak de to regelsettene er ulike.

For å sikre overholdelse av *både* forbudet i statsansatteloven § 39 og skattereglene, og sikre at vurderingen etter de to regelsettene ikke blandes sammen, er det derfor viktig å skille klart mellom spørsmålet *om det er anledning til å motta en gave*, jf. statsansatteloven § 39, og spørsmålet *om gaven er skattepliktig*, jf. skattereglene. En gave kan være skattefri, men det kan likevel være i strid med statsansatteloven § 39 å ta imot den.

Ved tilbud om en gave i tjenesten er det i hovedsak tre spørsmål som må vurderes. For å skille mellom vurderingen etter statsansatteloven § 39 og vurderingen av om en gave er skattepliktig, må spørsmålene vurderes i den rekkefølgen som vist under:

1. Kan jeg motta gaven?
2. Kan jeg beholde gaven privat?
3. Er gaven skattepliktig?

Spørsmål 2 blir kun relevant hvis gaven mottas, og spørsmål 3 kun relevant dersom gaven beholdes privat. Hvis svar på spørsmål 1 er nei, og gaven avslås, blir verken spørsmål 2 eller 3 aktualisert. I punkt 3.1 redegjøres det nærmere for spørsmål 1, i punkt 3.3 for spørsmål 2 og i punkt 3.9 for spørsmål 3.

3. Rutine for håndtering av gaver ved Statsministerens kontor

3.1 Kan jeg motta gaven?

Fordi mange gaver lett vil omfattes av forbudet i statsansatteloven § 39, er hovedregelen at statsansatte og politisk ledelse ikke skal motta gaver i tjenesten. Forbudet gjelder for mottak både til seg selv og til andre, herunder til familie, venner eller til staten. «Å motta en gave» betyr i denne sammenheng at en gave ikke avslås, uavhengig av om den deretter tilfaller staten, beholdes privat e.a. Mottak av gave i strid med statsansatteloven og/eller statens etiske regler kan medføre ordensstraff, oppsigelse eller avskjed.

Hvorvidt det likevel kan være adgang til å ta imot, må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Spørsmålet om ytelsen er *egnet til å påvirke* beror på en objektiv vurdering av hvordan andre, både i og utenfor virksomheten, kan oppfatte ytelsen. Hvorvidt mottakeren faktisk har latt seg påvirke er ikke avgjørende. I vurderingen må det blant annet sees hen til den konkrete situasjonen gaven tilbys i, gavens verdi, hvem som er giver, og hva som er anledningen/konteksten. Et gavetilbud som kan være akseptabelt i én situasjon, som for eksempel en oppmerksomhetsgave etter et foredrag, kan være

uakseptabelt i en annen. Det kan ikke gis en uttømmende liste over hvilke momenter som kan være relevante for vurderingen av om en gave kan mottas, og det kan heller ikke fastsettes en beløpsgrense. Gavens verdi er bare ett av flere momenter som inngår i vurderingen av om det kan være anledning til å motta den.

Gaveforbudet i statsansatteloven § 39 innebærer ikke et absolutt forbud mot mottak av gaver i tjenesten. Arbeidslunsjer og alminnelig bevertning i forbindelse med møter, vil det som den klare hovedregel være anledning til å motta. Mat, drikke, underholdning o.a. som inngår som en del av programmet på arrangementer i forbindelse med tjenesten (kurs, seminarer o.l.), vil i utgangspunktet heller ikke omfattes av gaveforbudet i statsansatteloven. Oppmerksomhetsgaver som har karakter av en høflig gest, for eksempel blomster, vil det også normalt være anledning til å motta når dette gis i sammenhenger der slik oppmerksomhet er naturlig, for eksempel etter at man har holdt et foredrag. Gaver av *ubetydelig* verdi, som penner, konfekt, en bok eller en ordinær flaske vin, kan det også i enkelte andre tilfeller være anledning til å motta. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at forbudet mot å motta gaver som *av giver er ment å påvirke tjenestehandlinger*, jf. statsansatteloven § 39, også omfatter gaver av relativt beskjeden verdi. Penger eller verdier som kan sidestilles med penger, som for eksempel lån, rabatter mv., er det aldri anledning til å ta imot.

I enkelte situasjoner kan det være vanskelig å avslå et tilbud om en gave, også av betydelig verdi, for eksempel på et statsbesøk i utlandet hvor kulturelle eller diplomatiske hensyn gjør seg gjeldende. Penger eller verdier som kan sidestilles med penger, som for eksempel lån, rabatter mv., skal imidlertid aldri mottas, uansett hva som måtte være skikk i vedkommende land.

Ved tvil om hvorvidt det er adgang til å motta en gave, skal spørsmålet forelegges ekspedisjonssjefen i Administrativ og konstitusjonell avdeling ved Statsministerens kontor.

Nærmere veiledning om hvordan bestemmelsene om gaver skal forstås og praktiseres, finnes i [Veileder om gaver i tjenesten](#), [Etiske retningslinjer for statstjenesten](#), [Håndbok for politisk ledelse](#) og [Etiske retningslinjer for ansatte ved Statsministerens kontor](#).

3.2 Hva gjør jeg hvis jeg har mottatt en gave?

Alle gaver, uavhengig av verdi, skal så raskt som mulig fraktes til arbeidsstedet (Statsministerens kontor/departementet). Dette gjelder imidlertid ikke for blomster eller gaver som det av praktiske grunner ikke er mulig å frakte (for eksempel opplevelser). Gaver skal sikkerhetskontrollers før de tas inn i Statsministerens kontors/departementets lokaler. Sikkerhetskontrollen gjennomføres av resepsjonsvaktene. Spørsmål om sikkerhetskontroll på Statsministerens kontor rettes til avdelingsdirektør Seksjon for sikkerhet og kontortjenester.

3.3 Kan jeg beholde gaven privat?

Hovedregelen er at gaver som mottas i forbindelse med arbeidet skal tilfalle staten.

Om en gave kan beholdes privat må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Momenter i vurderingen vil i stor grad være de samme som i vurderingen av om en gave kan mottas, jf. punkt 3.1. I vurderingen må det blant annet sees hen til gavens verdi, situasjonen gaven ble gitt i, hvem som var giver, hva som var anledningen/konteksten osv.

Det vil svært sjelden være anledning til å beholde en gave privat som har en høyere verdi enn det som kan regnes som *ubetydelig*. Gaver av *ubetydelig* verdi, det vil for disse rutinene si gaver med en anslått verdi på under 500 kroner, vil det imidlertid i enkelte tilfeller være anledning til å beholde privat. Dette vil som illustrasjon kunne være oppmerksomhetsgaver som har karakter av en høflig gest og som er gitt i en sammenheng der dette er naturlig, for eksempel etter et foredrag. Eksempler på slike ubetydelige gaver kan være blomster, konfekt, en rimelig bok eller en ordinær flaske vin.

For Statsministerens kontor gjelder følgende:

Spørsmål om å beholde en gave privat som har en anslått verdi på over 500 kroner skal alltid forelegges ekspedisjonssjefen i Administrativ og konstitusjonell avdeling. Gaver som skal tilfalle staten leveres inn til forværelset til Internasjonal avdeling i forbindelse med at gaven registreres.

I departementene:

Departementene må på spørsmål kunne bistå politisk ledelse med hensyn til om de har anledning til å beholde en gave privat. Departementene må ha et system for mottak og oppbevaring av gaver. Det skal som nevnt også føres et gaveregister, jf. punkt 3.5.

3.4 Gaver som mottas per post, med bud e.l.

Denne rutinen gjelder også for gaver som mottas per post, med bud e.l. Slike gaver skal på vanlig måte registreres i et gaveregister, jf. punkt 3.5 nedenfor.

For Statsministerens kontor gjelder følgende: Seksjon for informasjonsforvaltning (SIF) tar kontakt med forværelset til Internasjonal avdeling som sørger for registrering. For gaver som er mottatt per post tas det inn en merknad i postjournalen om at gaven var vedlagt henvendelsen.

Gaven legges til mottaker, før den på vanlig måte enten tilfaller staten (leveres til forværelset til Internasjonal avdeling) eller ev. tas ut til privat bruk (se punkt 3.3).

3.5 Gaveregister på Statsministerens kontor og i departementene

Alle gaver skal så raskt som mulig registreres i et gaveregister. Dette gjelder uavhengig av verdi, om gaven skal beholdes privat, eller om gaven er fraktet til kontoret. Gaveregisteret skal inneholde informasjon om hva gaven er, giver, mottaker, anledning, dato og hvis mulig/aktuelt anslått verdi. Det skal også registreres om gaven tilfaller staten eller om den beholdes privat.

På Statsministerens kontor administreres gaveregisteret av Seksjon for kontortjenester og sikkerhet, som også bistår med registreringen. Hvert departement er ansvarlig for å føre et eget register over gaver som politisk ledelse i departementet mottar.

3.6 Oversikt over gaver til statsministeren og statsrådene

De fleste gaver som mottas til Statsministerens kontor med bud, post e.l. er merket «til statsministeren». Gavene føres på vanlig måte inn i gaveregisteret og i tråd med hovedregelen om at gaver tilfaller staten, settes de fleste etter registrering direkte på gavelager. For å sikre at statsministeren får en oversikt over gaver som er sendt til henne, tar Statsministerens kontor ved jevne mellomrom og minimum to ganger per år et relevant uttrekk fra gaveregisteret, som legges til statsministeren. Statsministeren får da en oversikt over gaver som er mottatt siden forrige uttrekk, fra hvem osv. og får anledning til å vurdere om det er noe hun ønsker og kan beholde privat, se punkt 3.3 og om eventuell skattemessig håndtering av det som beholdes privat i punkt 3.9. Departementene bør etablere en tilsvarende rutine som sikrer at statsråden med jevne mellomrom får en oversikt over gaver vedkommende har mottatt.

3.7 Særlig om gaver mottatt i utlandet

Offisielle gaver som mottas i utlandet skal enten fraktes hjem til Statsministerens kontor/departementet, eller overlates til den norske utenriksstasjonen på stedet. Beslutningen om hjemsendelse/overlevering foretas av de som følger statsministeren/statsråden på reiser i samråd med statsministeren/statsråden/politisk ledelse. Hvis gaven skal sendes hjem til Statsministerens kontor/departementet, sørger den norske utenriksstasjonen for hjemsendelse i tråd med de til enhver tid gjeldende rutiner i Utenriksdepartementet.

Gaver som fraktes hjem eller som senere sendes til Statsministerens kontor/departementet, skal på vanlig måte registreres og håndteres i tråd med Statsministerens kontors rutiner for håndtering av gaver (dette dokumentet). Gaver som overlates til norske utenriksstasjoner, håndteres i tråd med UD's rutiner for håndtering av gaver. Slike gaver registreres ikke i gaveregistrene til Statsministerens kontor/departementene. Innsynskrav, spørsmål om kassasjon etc. må rettes til Utenriksdepartementet.

3.8 Oppbevaring, bruk mv.

Gaver skal oppbevares med respekt for giveren. Normalt vil gavene oppbevares på et gavelager, men gavene kan også utstilles eller benyttes på Statsministerens kontor/departementet eller i statsministerboligen.

Hvor lenge gavene skal oppbevares på lager, vurderes jevnlig. I vurderingen må det tas hensyn til giveren og om det er av verdi for fremtiden fortsatt å oppbevare gaven. Gaver som vil være av verdi for statens museer, bibliotek eller lignende, kan overlates disse. Gaver som kan være til nytte i veldedighet, kan vurderes donert til slike formål (TV-aksjonen, Røde Kors, Fretex e.l.).

For øvrig gjelder Normalinstruks for utrantering og kassasjon av materiell og bygninger og Instruks for utrantering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten.

3.9 Er gaven skattepliktig?

Som nevnt i punkt 2.2 over er det viktig å skille klart mellom spørsmålet om mottak av en gave er i strid med forbudet i statsansatteloven § 39, og spørsmålet om en gave er skattepliktig. En gave kan være skattefri, men likevel ulovlig å ta imot i henhold til statsansatteloven § 39.

Som arbeidsgiver har Statsministerens kontor ansvar for å innrapportere gaver til skattemyndighetene som ansatte og politikere ved Statsministerens kontor og politisk ledelse i departementene, beholder privat. Departementene bistår sine politikere med å melde fra til Statsministerens kontor om gaver som mottas i tjenesten og beholdes privat. Den enkelte har imidlertid selv ansvar for å holde oversikt over og å sørge for at skattepliktige fordeler blir innberettet til Statsministerens kontor og skattemyndighetene. Under redegjøres det kort for enkelte skatteregler. Det gis imidlertid ikke en uttømmende oversikt over reglene for beskatning av gaver i tjenesten. Informasjon om skatteplikt må hentes fra de til enhver tid gjeldende skatteregler, og spørsmål om skatt må rettes til skattemyndighetene.

Gaver som mottas i tjenesten og beholdes privat er i utgangspunktet skattepliktige. Det finnes imidlertid enkelte unntak, se blant annet den til enhver tid gjeldende Skatte-ABC. I Skatte-ABC for 2020, «Gaver og tilskudd i arbeidsforhold mv.» punkt 1.2 «Oppmerksomhetsgaver av bagatellmessig verdi», står det at:

«Oppmerksomhetsgaver av bagatellmessig verdi, for eksempel blomster, konfekt, (rimelig) vinflaske mv. anses i praksis ikke som skattepliktig for mottaker. Dette gjelder både i og utenfor ansettelsesforhold. Slike gaver er skattefrie, selv om det samme år ved andre anledninger mottas andre skattefrie gaver innenfor gjeldende beløpsgrenser».

Skatteetaten har unnlatt å fastsette en beløpsgrense for hva som kan anses som «oppmerksomhetsgaver av bagatellmessig verdi». Etablert praksis i skrivende stund er imidlertid at en blomsterbukett normalt anses som skattefri, mens en vinflaske antagelig ikke kan overstige 250 kroner.

Om en gave er av «bagatellmessig verdi» i skattesammenheng skal i utgangspunktet vurderes for hver enkelt gave. Normalt vil det ikke være behov for en samlet vurdering, men det kan tenkes situasjoner der en ansatt eller politiker mottar slike gaver så ofte at det oppstår rapporterings- og skatteplikt.

For fullstendighetens skyld nevnes det at det er skattefritak for enkelte oppmerksomhets- og jubileumsgaver som mottas fra arbeidsgiver, jf. forskrift 19. november 1999 nr. 14 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven 26. mars 1999 nr. 14 § 5-15-1 «Gaver i arbeidsforhold». Skatteplikt inntreffer imidlertid hvis verdien av gaver mottatt fra arbeidsgiver og fra tredjeparter til sammen overstiger beløpsgrenser for skattefritak. I Statsministerens kontors gaveregister registreres derfor også jubileums- og oppmerksomhetsgaver fra Statsministerens kontor som arbeidsgiver til ansatte.

3.10 Innrapportering av gaver til Stortingets register

Det følger av reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser § 11, som også gjelder for regjeringsmedlemmene, jf. lov om registrering av

regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser, at regjeringsmedlemmer skal registrere gaver som beholdes privat med en verdi over 2000 kroner i Stortingets register. Bestemmelsen lyder:

«Gave eller annen økonomisk fordel, verd mer enn 2 000 kroner, mottatt fra innenlandsk eller utenlandsk giver, når gaven/fordelen har tilknytning til vedkommendes virksomhet som representant. Giverens navn, fordelens art og tidspunktet for ytelsen oppgis. Oppmerksomhets- og jubileumsgaver fra egen partiorganisasjon oppgis ikke».

Statsministeren/statsrådene har selv ansvar for å registrere gaver i Stortingets register.

Statsministerens kontor/departementene kan bistå statsministeren/statsråden med denne registreringen, dersom gaven er mottatt i egenskap av å være statsminister/statsråd. Følgende rutiner gjelder:

Statsministerens/statsrådens forværelse sender en e-post til Stortinget om registrering av gaver med verdi over 2000 kroner for registrering i Register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser. E-post til Stortinget kan settes opp slik:

[...] har mottatt en gave [kort om hva gaven er] fra [giver]. Verdi er ca. [beløp]. Vi ber om at gaven registreres i Stortingets register.